

**Judici i
sentència per
bruixeria
contra
MARGARIDA
GUITARDA,
habitant de
Llagunes .
Del juny-juliol
de 1516**

Aquest quadern pertany a *Itinerant Feminist*.

Des del projecte s'aposta per la visibilització femenina, es tracta d'un intent de fer genealogia, d'un arxiu de dones. Generant processos reflexius alhora que desconstructius de performances normatives i patrons, sempre obert al debat, que generi el germe d'una acció col·lectiva transformadora.

Inspirat en la tradició medieval dels romanços populars de *canya i cordill*, o *literatura de cordill*.

Com el seu nom indica, es tracta d'un procés d'itinerància, mèdiom, que possibiliti l'accés, en mercats ambulants, àgores públiques, en espais culturals, artístics, o simplement en els espais oberts, com ara camps...

Com deien Marta Ramos i Àngel Calvo, en la jornada de llançament de projectes de *l'Arxiu Javelina*, al centre d'art la Panera, no hi han d'haver excuses per no produir, l'art pot tenir qualsevol forma, material, complex, senzill... O pot estar fet a qualsevol espai o lloc.

El més important és donar a conèixer, tot fent un petit homenatge a totes aquestes dones, que foren acusades injustament com a bruixes i metzineres a finals del període modern, un estereotip de la dona que es crearia ja en aquell període medieval, i que esdevindria l'excusa perfecta per culpabilitzar, ajusticiar, torturar, o finalment passar per la forca, cremar...

A totes elles....

Aquest text està extret de *Orígens i evolució de la cacera de bruixes a Catalunya (segles XV-XVI)* de Pau Castell. Per una lectura més acurada dirigiu-vos al text original. <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/51863?mode=full> (aquest llibret és sols part d'una peça artística)

Olga Olivera-Tabeni. *Itinerant feminist*. Sis quaderns diferents, referents a processos judicials de dones que foren acusades de bruixes a la plana de Lleida i al Pirineu a finals del període modern. Imprès en una impressora domèstica. 14.8 x 21 cmi. 2019.

1516 juny-juliol. Vilamur

Judici per bruixeria contra Margarida Guitarda de Llagunes.
Llagunes del Vicondado de Vilamur

Bruxas

Ad auditum fisci procuratoris fama publica referente pervenit contra Marguarita, uxor Joannis Guitart, loci de Legunes, vallis de Vilamuro, diaboliquo spiritu seducta, maleficam artem cum aliis pessimis mulieribus exercuit per multos annos, et abnegato Dei Omnipotentis [1v] nomine, infamatum Diaboli se ipsum dedit, et ipsum nequifficum demonem secuta, et ab illo adjura, mortes et infirmitates diversis personis et maxime infantibus intulit et noxia venena dedit, multaque alia execranda maleficia comissit contra Sancta Matris Ecclesie, fidem catholicam [2r] et in maximum rei publice detrimentum, quam ob rem dicto fisci procuratore instante per magnificum dominum Berenguarium de Copons domicellum, procuratorem generalem marchionatum Pallariensi et vicecomittatum de Vilamuro pro multum illustri domino duci Cardone, magnoque Aragonum, contestabulo et marum almira<n>ti, marchio pallariensi, comitte montaneatis [2v] de Prades et vicecomitte de Vilamuro et cetera, et de consilio magnifici Salvatoris Tragó, legum doctoris, iudice ordinarii dicti marchionatus et vicecomittatus, ffuit processum ad inquirendum de premissis sub forma sequenti.

<Deposicions testimoniales>

Die IIII mensis junii anno a Nativitate Domini Mo Do XVlo in villa de Vilamuro deposuerunt testes sequentis.

Joannes Cuberes alias Martell, loci de Legunes, vallis de Vilamuro, testis qui iuravit ad Sancta Dei quatuor evangelia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere omnimodam veritatem quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni, per lo jurament que ha fet, que na Marguarida, muller d'en Johan Guitart del

loch de Legunes sia persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi, ni de metziners, ni altres qualsevol actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni hi sapia, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que ell testimoni no li ha vist fer ninguns mals, más de molt temps ençà té fama pública de bruixa y metzinera. E hoyt dir ell testimoni a la dita Marguarida, hun dia que staven guardant los porchs los porqués de Legunes y ell testimoni guardava son bestiar, hoyt que dita Marguarida cridà dient les paraules següents: "Ho, y vosaltres me pasau los porchs per lo meu blat! No cureu que yo faré de guissa que d'ací avant no·ls hi tornareu que facen son prou", dient-ho en gran malícia. E ell testimoni lavors dix: "Ho, tals paraules dieu vós i tant sabeu? Parau sment què haveu dit, que yo us faré castiguar a la justícia, e són axò paraules de bé qualque cosa sabeu vós, segons lo que dieu". E la dita Marguarida dix: "Ells per què·ls hi meten". E axò ell testimoni ho dix a son marit dient que, si res se'n segueie, que haurien de dir que ella ho hauria fet. E a cap de huns dies aquells porchs per aquells tingueren la gola grossa de golls³. E ha hoyt dir ell testimoni a alguns de la vila, que la dita Marguarida dix que per què havia vengut allà hun ramat de bestiar d'en Martell de la Pobla. E perquè deya que talava los blats y se mengava la erba, dix que ella faria en manera que no hauria desig de tornar-hi altre any. E axí sab ell testimoni que aquell bestiar no y tornà ni medrà, que enloch de augmentar ha desmenuït, ni ha fet may de son prou, ni ha agut desig dit Martell de tornar-la-y. E per çò creu ell testimoni que dita Marguarida deu ésser persona malèfica. E no y sab més.

Interrogat quines persones poden saber en dites coses. Et dixit en Vilar maior hi sab, segons ha hoyt dir.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dictis die, anno et loco

Bernardus Cortal dicti loci de Legunes, testis qui iuravit et ce-

tera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida muller d'en Guitart sie persona malèfica, bruixa ni metzineira, ni que haie comesos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinerosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpia, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que és cert que de molt temps ençà té fama de bruixa per tota la terra. No que ell testimoni li haie vist fer ninguns mals sinó que a causa que la vila se aplegà a Vilamur als Palaus, demanant de consell a mossèn batle de Vilamur com se'n regirian, perquè ella tenie fama de bruixa y molts se clamaven de bestiar y de altres coses. E stant en aquest consell, en Guitart va veure de hun tros luny la murmuració, y perquè no l'havien demanat feya-se'n maravella. Y presumí que per sa muller tenien lo consell. E a cap de huns dies no trigà guayre que la filla de dita Guitarda infantà en la nit. E des que fonch desliurada, ella se n'anà ab hun son nebot fill de sa jermana, e passà a Savarneda y se n'anà a Guiror. Y de aquí se n'anà a la vall de Buy a l'altre jermà, atretant més enllà. Y ha stat hun temps que no'n sabien res. E enaprés hun diumenge de matí, Peret Conilo de Legunes, cerquant una vaqua que havia perduda, va veure la dita Marguarida en hun paller per lo cap de la porta, que stava tanquada en clau. E vista que la agué, anà-se'n a mossèn batle. E mossèn batle apleguà los promes de la vila e anaren tots ab ses armes stablir per les portes y trapes perquè no'ls scapàs. E lo dit batle e el testimoni entraren en lo paller y trobaren hun pa que stava ensatat. Y trobaren lo gas a hon here geguda. Y cregueren que se'n fos anada. E axí ells cerquant per lo paller e punxant per la erba trobaren a la dita Marguarida que stava suterrada en la erba o palla. E hisqué desús la palla e prengueren-la y portaren-la así en poder de mossèn batle de Vilamur. E per çò tingué ell testimoni pensament que here bruixa, y ab maior sospita n'està que no feya.

E tantbé ha hoyt ell testimoni dir hun dia que's barallaven la dita Marguarida y una jermana sua, dient la dita Marguarida a

sa jermana que si bona fos, que no fóra venguda més ençà. E la jermana li dix: "Bé tens tu més vils coses, que est bruixa". E axí s'i meteren y les [10r] havíngueren com pogueren. E de lavors ençà la han tenguda en més mal parer. Emperò ja de abans se'n parlava molt.

E recorde-s ell testimoni que hun disapte de [Pasqua] ell testimoni encontrà a la dita Marguarida al pont de la vila. E dita Marguarida dix a ell testimoni a hon havia la dona. E ell testimoni li dix que a la font here. E la dita [10v] Marguarida se possà en lo camí a hon sa muller havia de passar. E venint sa muller de la font ab una collada d'aygua, e la dita Marguarida donà-li dos o tres girades de crespells dient-li: "Vós que sou prenyada haveu desig de moltes coses, com fan les prenyades, y no u gosau dir". E axí la dita sa muller les prengué. E quant fonch a cassa dix sa muller a ell testimoni: "Veus así que m'ha dat na Guitarda". E ell testimoni li dix: "Com mangar-ne'n", dix ella: "No pas". E ell testimoni prengué·ls e lançà·ls per una finestra, e aturaren-se en una ramota. E en l'altre dia trobaren hun gat mort, y cregueren que havia mengat dels crespells y que allò lo matà.

E ha hoyt dir ell testimoni a Ramón de Pere Cortal, que la dita Marguarida se barallà ab lo pare d'ell testimoni, perquè here batle, sobre algunes coses. E la dita Marguarida dix que ella lo guardare que no y batlagara5 guayre. E a cap de cinch o sis jorns, a lo dit son pare li prengué mal, que ha stat cerca de hun any en pena y turment fins que és mort. Y creyen que per les flastomes de la dita Marguarida li here vengut.

E té pensament ell testimoni que a causa que ha perdut en hun any, de entrada de mars fins a Sancta Marguarida, tretze caps de bestiar gros, que la dita Marguarida ho hauria fet, per la fama que té. E no y sab altra cosa sinó que és una gran flastomadora. Interrogatus si sab ell testimoni qui pot saber en dites coses.

Et dixit que Johan Vilar de la Vila y Pere Aleu y saben molt. Y moltes altres. Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dictis die, anno et loco

Raymundus de Pere Cortal loci de Lagunes testis qui iuravit, et

cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida Guitarda sie persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes e crims facinerosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que no y sab altra cosa sinó que hun dia la dita Marguarida se barallà ab una fadrina de Ramón Cortal. E la dita fadrina li dix que ella havia mort son pare, perquè havia dit que ella lo guardara que no batlagara guayre, perquè here batle. E axí ell testimoni y Fierro se meteren en havenir-les perquè no se'n parlàs pus.

E recorde-s ell testimoni que ha bé quatre anys que ell tenie qüestió ab en Guitart y se barallaren molt ab ell. Y après se avingueren. Y lo dit Guitart dix a ell testimoni que li fes erba, y ell testimoni dix que si li feye algun tinyols de pa, que ell testimoni serie content. E axí la dita Marguarida barallant y flastomant perquè li treyen lo pa de cassa. E la muller d'ell testimoni, hoynt les flastomes que ella deye, dix a ell testimoni que li tornasen lo pa. E a cap de tres o quatre dies se li enmalaltiren dues criatures e moriren a cap de tres jorns la huna y a altres tres dies la altra. E tingueren parer ells que la dita Marguarida ho havia fet. E aquí mateix vingué allí na Bernadeta, que és fugida, <e> dix a sa muller que no calie plorar, que enmatzinada la y havien, que pus no les hi havien pogudes fer mengar, que les hi havien fetes calsiguar.

E ha hoyt dir ell testimoni a·n Cuberes y sa muller que huns porchs feyen mal a hun blat de la dita Marguarida. E la dita Marguarida dix que ella·ls posaria una salsa que no se n'agradarien. E barallaren-se'n molt. E la dita na Cuberes li dix que si axò feya ella, que bona garbera de lenya.

E ha hoyt dir ell testimoni a·n Vilar de la Vila que sa muller here malalta y creya que here enmetzinada. Y anà-se'n a hun home que tenie fama que sabia de aquexes coses [e de] mals arts,

per demanar-li quin mal tenie sa muller. E lo home dix-li que de prop cassa li stava qui la feya star de aquella manera. Y perquè la dita Marguarida li stà de prop cassa y per tenir fama de bruixa, creyen que here ella. Y lo home lo prengué de jurament que no digués res a ningú fins fos mort. E pus lo home aquell és stat mort, ell ha dit lo que li havia dit.

E ha hoyt dir ell testimoni a Domènech de Freixa, que ell ha hoyt legir lo procés de Joanico Ricart, y que na Guitarda here en lo procés.

E sab bé que tostemps se barralla ab la gent del loch.

Y hun dia la muller d'en Aleu la cridà bruixa y ella no y gosaria fer contrari. E per tota la terra té fama de bruixa y metzinera. E no y sab més.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dictis die, anno et loco

Petrus Aleu, loci de Legunes, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida muller d'en Guitart sie persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comesos fets ni exercits deguns actes o crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que lo que ell testimoni hi sab és que dotze o tretze anys ha que lo loch de Legunes stanà bé algun tant. E una vegada se recorda que padregà molt a una partida de terme. Y na Guitarda tenie hun camp de blat allí prop. Y a totes les terres pedregà que no y deixà res, y en lo seu camp no y toquà que mal hi fes. E tenien gran sospita en ella perquè tenie fama de bruixa.

E hun dia una filla de la dita Marguarida se baralà ab la muller d'ell testimoni <per> lo bestiar, que les ovelles d'ella anaven primeres y les vaques d'ell testimoni anaven darrere y ella volie-les aturar. E axí, havent males rahons, a cap de huns dies ell testimoni trobà lo millor bou que tenie en la cort, destent. Y creyen que a causa de les rahons, la dita Marguarida li havia

mort lo bou.

E ell testimoni ha vist dues ho tres vegades que la dita Marguarida donave hun tust a la porta de hun stable d'ell testimoni. Y la muller d'ell testimoni diu la y ha vista d'altres voltes que y donava. E a causa que en aquell corral se pert molt bestiar d'ell testimoni, té cregut que la dita Marguarida hi ha fet algun malefici per lo qual lo bestiar mor.

E ha vist ell testimoni que la dita Marguarida se barallà hun dia ab una jermana sua, dient la dita Maguarida que ella havia aguda una minyonesa abans no vingués a Legunes. E la dita sa jermana dix que no havie agut niguna, más que ella usava de altres mals arts. E axí se n'entraren en ses cases, que no hagueren més rahons.

E hun dia hun fill d'ell testimoni guardava unes cabres en una vinya d'ell testimoni. Y les cabres passaren en hun ermal de la dita Marguarida. Y una filla sua bravegant deye que mals lops les se mengassen les cabres. E aquí matex saltà hun lop entre les cabres e degollà·n huna.

E tenint tota terra e vila en sospita de bruixa a la dita Marguarida, feren tots los de la vila o vilar consens de fer una requesta al batle que prenguessen deposicions de aquesta dona. De que se n'aplegaren a Vilamur als Palaus. E restaren en consell que enviassen a mossèn Pedrol, notari, que prengués aquexes deposicions. E a cap de dos o tres dies la dona se n'anà de nit. Y en aquella nit una filla sua infantà. E creuen que no féu sinó parir y no sperà que popàs, sinó que se n'anà. Y ha stat hun temps que no sabien ahon here. Fins a tant que hun que·s diu Peret de Conilo, cerquant una vaqua que havia perduda, va veure en la hera de Guitart que la dita Marguarida here allí. E ell vingué al poble y dix-ho. E axí lo poble ab lo batle anaren a cerquar-la, la qual trobaren en lo paller dejús hun sostre, que s'here amaguada. E la prengueren e la portaren así a Vilamur, la qual posaren en la torre. E altre no y sab.

Ffuit sibi lectum et perseveravit.

Dictis die, anno et loco

Petrus Conilo, loci de Legunes, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida Guitarda sia persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni deguns altres actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que ell testimoni no li ha vist fer ninguns mals, bé és cert que molt temps ha que per tota la terra té fama de bruixa. Y enquera quant ell testimoni anave d'ací ni d'allà li deyen: "Vo-saltres dien que teniu una bruixa". Y ell testimoni deye: "Y qui és?". Ells deyen: "Na Guitarda".

E recorde's poch ha que la dita Guitarda se'n fogí y se n'anà, que no sabien hon here anada. Y ell testimoni, cerquant una vaqua que havia perduda, va veure en hun paller d'en Guitart que ella tragué hun poch lo cap, y conegué que here ella. Y ell testimoni cridant qui here aquí, si li havien vista la vaqua. Y ella callà y no digué res. E ell testimoni anà al batle ab d'altres, y anaren a cerquar-la. Y la trobaren que s'here amagada entre la palla. Y cerquant la trobaren y la prengueren y la portaren a Vilamur. E guaytant ell testimoni anit passada a la torre, la dita Marguarida li dix per què no u havia dit a son marit, que no·u devia dir axí. Y ell testimoni li respòs que ell tenie prestat sagrament y here cònsol, y que per çò no u podia dir sinó al batle. E tantbé lo marit de la dita Marguarida lo y ha dit per què no u deye a ell primer.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dictis die, anno et loco

Joannes Vilar de la vila de Lagunes, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida Guitarda sia persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que ell testimoni no li ha vist fer de ses mans res de mal. E recorde's ell testimoni que sa muller stava molt mal y con-treta, y tantbé que no podia haver part ab ella. Y deven-li que staven ligats. Y ell testimoni anà amunt y avall cerquant hun metge, que li ha costat prou. E fonch ell testimoni a mossèn Johan de l'Abat, en Aran, y a hun que's deye Johan Guiem, de Aguiror, perquè tenien fama que sabien en tals coses. E ells li digueren que de prop li stava qui li feye lo mal. E cregué ell testimoni que, pus la dita Marguarida stà prop de sa cassa, que ella ho feya.

E ha hoyt dir ell testimoni a moltes dones que la dita Marguarida se barallà ab una germana sua que stava allí, dient-li que si fos bona no fóra venguda allí, dient que havia agut una criatura abans de cassar. E la dita sa germana li dix que pitgor era ella que here bruixa.

E ha entès ell testimoni a dir que hun dia na Conilona anà a cassa de la dita Marguarida per foch. Y trobà tres naps al foch. Y ella volent-ne pendre hun, la dita Marguarida dix: "No prengau aquest ni aquest, que la hun és de la Joana y l'altre de Cataró". E la dita Conilona en prengué la hun. E quant fonch a cassa mengà's lo nap y lo mal aquí mateix la prengué. Y les dones que foren allí anaren a na Guitarda que y vingués, y ella dix-los que li donasen sendrada ab oli. E axí lançà e millorà. E creyen que en lo nap ho havia pres y que na Guitarda ho havia fet.

E sab bé ell testimoni que la vila tingué consell de fer requesta al batle de Vilamur que la prenguessen. E axí hi anaren a fer la requesta, e lo batle los dix que "la dona bé la pendré", emperò que si no here culpable, que ells ho paguarien. E los de la vila digueren que aguessen notari, y segons trobarien, si la pendrien. E en aquest endemig ella fugí de nit ab hun seu nebot. E lo dit son nebot a dit a ell testimoni que no gosà pasar a Sort per por que no la prenguéss lo procurador, sinó que passà la palancha de Archalís. E après ha sabut ell testimoni que here tornada y here a la hera sua. Y perquè ell testimoni li és un poch parent no la volgué descobrir, sperant que altri ho fés.

a cap dels huyt jorns que ella here allí [amagada], cerquant hun

bou la trobaren y la prengueren, que stava cuberta de palla.
E recorde·s que barallant-se la dita Marguarida ab la muller de
Cuberes, hoy ell testimoni que dix la muller de Cuberes a dita
Marguarida: "Bona guarbera de lenya". Y bé és cert té fama de
bruixa. E no y sab més.
Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dictis die, anno et loco

Anthonius Cortal, loci de Legunes, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Margua-
rida Guitarda sia persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que
haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homici-
di ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinorosos,
que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir,
digue la veritat.

Et dixit que ell testimoni no y sab res sinó per hoyr dir.

E recorde·s ell testimoni que hun jermà seu guardava bestiar
e la dita Marguarida volia- li donar una sestelleta de prunes de
Sent Johan. E lo dit son jermà no les volia pendre. Y anave-li
derrera que les prengué. Y ell testimoni encontrà-s'i dient per
què no les volia pendre, y lo dit son jermà li dix que may li havia
volgut pendre res.

E quant ell testimoni se cassà, en Guitart los dexà una cassa. Y
stant allí, la aigua de sa cassa donava ab la de ells. E ella flas-
tomava molt. Y prengué·s a rahons ab sa muller e dix-li que no
y veuria lo cap de l'any, y que mala ventura los hi vingués. E tor-
nant ell testimoni de defora, trobà sa muller que stava negra. Y
here prenyada. Y la dita sa muller li dix que s'ere barallada ab
los de Guitart, y que la havien flastomada dient que no y ves lo
cap del any. E axí fonch que ab poch dies ella morí. Y la obriren
perquè tenie en lo ventre viva la criatura, e tantbé tantost morí.
E cregué ell testimoni que ella ho havia fet.

E per les moltes sospites que tenien d'ella, y per la fama que
tenie de bruixa deyen a son marit que ells la farien cremar. Y ell
deye que no'n pervenrien. E quant se barallen ab ella, tostemps
los ve desastres ab lo bestiar y ab altres coses.

E ha hoyt dir ell testimoni a na Aleua que un dia here en cassa de la dita Margarida y ell testimoni y sa muller passaven per lo carrer. E la dita Margarida deya que tantost [30r] se pogués afollar. E lo marit d'ella deye-li: "Cala, en mala hora! Que no deu hom dir axò a una dona prenyada". E ella dix que enquara ho fos perquè anaven tostemps de nit. E axí se afollà dins pochs dies, e despuys may ha pogut florir ni haver creatures.

E ha hoyt dir ell testimoni a Johan del Batle de Sort que March lo samaler, adobant una ferrada a pixa a casa de Guitart, se barrà ab la dita Margarida. E diu que perdé la vista. E enaprés quant és mort a Gerri, diu que ha dit que na Guitarda lo havia enmatzinat.

E sab que fugí y se n'anà. Y après quant és stada tornada la han trobada amagada en hun paller d'ells. Y axí la prengueren. E la han portada a la torre de Vilamur.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dictis die, anno et loco

Joannes Vilar de la Plaça, loci de Legunes, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida Guitarda sia persona malèfica, bruixa ni metzinerera, ni que haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni deguns altres actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que ell testimoni no li ha vist fer res. E ha hoyt ell testimoni que la jermana de dita Margarida dix hun dia, en casa d'en Vilar de la Vila, que sa jermana deya que ella havia agut una criatura, y que més mal tenie ella que here bruixa.

E que té pensament ell testimoni que a causa del solà de Bosch ell testimoni ha penyorat [als de] Guitart, y que des que havent penyorat, sempre ha tengut desastres del bestiar y de les persones. Y creu ell testimoni que dita Margarida és bruixa, que ella lo ha destrohít.

E hun dia, stant ell testimoni en sa casa, li vingué a dir en Gui-

tart cridant a sa muller, dient-li que si no guardava los porchs de la sua hera, que ell los donaria salsa. De que ha agut ell testimoni mal en ell y en sa cassa perquè tots los porchs li moriren. E bé ha més de deu anys que tostemps ha entés a dir que here bruixa. Y tal és la pública fama per tota la terra. E no y sab més. Ffuit sibi lectum et perseveravit

Die V predictis mensis junii anno predicto, in dicta villa de Vila-muro Marchus Conilo, loci de Legunes, testis qui iuravit etcetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida Guitarda sia persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que ell testimoni no li ha vist fer coses males. Bé és cert que tothom se'n clame, y li fan fama de bruixa.

Bé's recorde que una vegada los de Guitart posaren hun bestiar en una era que ell testimoni tenie logada. Y tenien-y palla y erba. Y ell testimoni los dix que'n traguessen lo bestiar que y havien mes. E los de Guitart digueren que no l'en volien traure. E la dita Marguarida y son marit digueren flastomant que <de> los bous y de la palla ne haurien mal profit. E axí fonch, que hun parell de bous que ell tenie, moriren. Y una bèstia grossa y hun altre bou que mengaren de la palla, moriren. E quant los scorxaven, deyen les gents que heren enmatzinats. Y cregué ell testimoni que ella ho havie fet. E no y sab més.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dicta die et loco

Margarita uxor Bernardus Cortal, loci de Legunes, testis qui iuravit.

Et primo fuit interrogata si sab ella testimoni que na Marguarida Guitarda sie persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comessos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni deguns altres actes o crims facinorosos, que de tot lo que ella testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir,

digue la veritat.

Et dixit que ella testimoni no li ha vist fer neguns malefícis, bé que·s recorde que hun dia la dita Marguarida se baralava ab una germana sua. E la dita Marguarida dix a la dita sa germana que ella havia parit una criatura a les montanyes de Capdella. Y la dita sa germana li dix que: "Mereixes tu bona garbera de lenya". E la dita Marguarida li dix: "Yo dó fe en Déu", que abans de tres dies agués mal goix del que més amava. E a cap de dos o tres dies trobà un bou que tenien, molt bell y bo. Y cregueren que per les flastomes que li digueren li seguí que perdé lo bou. E hun dia, stant ella [partera], una minyona filla d'ella testimoni menava una altra filla sua més petita per la mà. Y anava perseguint-la per lo carrer. E la dita Guitarda va ésser allí y donà-li una nou. E la filla maior va-li trenquar la nou y donà-la a la xiqua. E en haver-la mengada, la filla maior va conèixer que li feye mal. E anà a ella testimoni y li dix que·s levàs, que la xiqua stava mal. E ella testimoni levà·s y prengué la xiqua y menà-la- en cassa. E enaprés la xiqua comensà a lençar. Y lançà més de una forcada de tantes coses grogues y males que tothom cregué que heren metzines. E ella testimoni contà-u a les vehines com here stat, y trameteren per la dita Margualida. Y ella no y volgué venir. Fins que mossèn [Perot], que here vicari de allí, vent que no y havia remey, que la xiqua se moria, anà-y per fer venir a dita Marguarida. E axí la féu venir. E essent allí la dita Marguarida li féu salut, y comensà a guarir. E axí és vuy en dia viva. Bé és ver que li hunflà tota la gola, y s'és umplida de guatirrons y té molt mala color.

E hun dia ella testimoni venie ab una collada d'aygua de la font. E essent per lo camí encontrà a la dita Marguarida que portava dos girades de craspelles. E dix a ella testimoni: "Haveu aquests crespells e mengau-los-vos, que vós que stau prenyada en deveu tenir desig". E axí ella testimoni les prengué y lo se'n portà a cassa, y posà·ls en lo scudeller. E vingué lo marit d'ella testimoni y dix: "Qui t'a dat asò?". E ella testimoni dix que na Guitarda. E lo dit son marit prengué los crespells y lançà·ls per una finestra, y donare·n en la ramota de la cassa, en dret de una

spillera que y ha. E en lo matí trobaren hun gat mort en dret de la spillera, y cregueren tots que havie mengat dels crespells y que here mort. E abans se here ella testimoni barallada ab ella. E recorde-s ella testimoni que ells havien fet paria que los guardassen les vaques, que ella testimoni los guardaria los porchs. E hun dia ella testimoni no pogué anar defora, perquè pastava, y lançà-ls dos crivels d'ordi que mangassen. E la dita na Guitarda va venir a ells dient que ab son gos hauria de restaurar sos porchs. E ella testimoni li deye que bon recapte hauria agut. E la dita na Guitarda, flastomant, li dix que ella la n faria penedir en aquell dia. E axí ella testimoni anà al forn y portà una coqueta a hun xich que tenie, y deixà-l en la plaça sa y bo y allegre. E quant ella testimoni se'n fonch tornada al forn, lo cor li bascava del xich. E anà-y per portar-lo-se'n allí hon ella here. E quant fonch allí, veu que lo xich stava de costat gemegant, que scassament podia dir res. E axí ella testimoni lo prengué y cridant anà a la dita na Guitarda, dient-li que ella n'i havia mort son fill. E en açò he<re> na Guillelma Bosca y son marit de na Marguarida. E lo dit en Guitart [dix que] com parlava tant follament. E ella testimoni dix que fer-ho podia, que ella lo y havia mort. E les vehines prengueren-lo-y e feren anar a ella testimoni a cerquar una erba que és bona per conéxer si són toquats los infants. E quant ella testimoni tornà, trobà que na Guitarda feya salut al xich. E deya: "Què li coneixeu al vostre xich, que bé veig que va". E axí fonch guarit. E tothom cregué que ella ho havia fet. E hoyt dir ella testimoni a sa sogra que guardant los porchs, entraren en una devesa de la dita Marguarida. E ella va-u veure. Y flastomant deye que no-ls hi tornaria guayre sovint. E en lo matí trobaren los porchs tots morts sinó dos. E tingueren pensament que a causa de les flastomes los here vengut. E ha hoyt ella testimoni dir a sa filla d'ella testimoni, que ha hoyt que la filla de na Guitarda ha dit que los del vescondat havien fet pendre a sa mare, y que ella los faria star a mals ayres. E no-s recorde de més.

Fuit sibi lectum et perseveravit

Dictis die, anno et loco

Catherina uxor Petrus Aleu, loci de Legunes, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogata si sab ella testimoni que na Marguarida, muller d'en Johan Guitart, sie persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comesos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinorosos, que de tot lo que ella testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que no li ha vist fer maleficis deguns, perhò va veure que la dita Guitarda donà en hun fust que portava a la porta de la hera d'ella testimoni. Y açò ha vist bé dos colps. E après a caps de huns dies se'ls morí hun bou molt bell que tenien. Y tingueren cregut que ella ho havie fet.

E recorde's ella testimoni que hun dia ella testimoni se barallà ab la dita Marguarida de huns porchs. E enaprès de lavors ensà may ha pogut criar ninguns porchs, que los huns heren guatirnosos y los altres contrets. Que creu ella testimoni que ella las n'és causa.

E hun dia la muller de Matheu Conilo anà a cassa de la dita Marguarida. Y essent al foch, tenien allí naps. E volent-ne pendre hun, la dita Marguarida li dix: "No prengau aquest ni aquest, sinó aquest". Y axí'l prengué, y essent a cassa mengà'l-se. E en haver-lo mengat la prengué tant gran mal que cuydava morir, e axí cridà. Y ella testimoni ab altres anaren-hi y donaren-li cendra ab olli a beure, e feren-la lançar molt. E axí millorà y és guarida.

E recorde's que hun cunyat seu stava malalt y malavegava molt. Y essent hun dia a la mola, na Calderona, aquella que se'n menaren per bruixa, li dix que males persones ho feyen, y que y anasa a cercha a Montcortés. E ella testimoni no se'n curà. E après a cap de hun temps, lo dit son cunyat morí. E hun altre dia ella testimoni anà a la mola e la dita Calderona dix a ella testimoni: "Ja us o deve yo que males persones ho han fet", y que na Guitarda hi havia tengut les mans. E après barallant-se hun dia ella testimoni ab dita Guitarda dix-li que na Calderona li

havia dit que ella here stada en matar lo seu cuyat, y que y havia tengut les mans. E axí ella dix que ella la faria star a mals ayres. E de lavors ençà tostemps ha stat en mals y [perdent] bestiar. E hun dia va veure ella testimoni que la dita Marguarida portava al coll hun fill d'ella testimoni, que venien de defora. Y ella testimoni, com lo va veure, ja u tingué a mal senyal. Y après prengué mal al xich, que stigué més de hun mes que no's podia moyre. Y cregué que ella ho havia fet.

E ha hoyt dir ella testimoni a na Guillema que la filla sua diu que na Guitarda li ha donats guatirrons. E no li recorde més.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

<Deposicions de dos testimonis presents durant un anterior interrogatori de l'acusada>

Dicta die et loco Petrus Gatnau, ville de Vilamuro, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguarida, muller de Johan Guitart, sie persona malèfica, bruixa o metzinera, ni que haie comesos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir, digue la veritat.

Et dixit que no li ha vist ell testimoni fer ninguns maleficus, ni sab altra cosa, sinó per bocha d'ella mateixa. Car aquell vespre que la portaren presa, essent en la sarga de la torre, Andreu Roní la scrutava. E ell testimoni hoy com la dita Marguarida deye que here anada a matar a na Solera de Robió, ab na Aleua y ab na Cuberes de Legunes. Emperò que ella no entrà dins, que ella stava a la porta. E Andreu Roní dix que anasen a pendre-les. Y la dita Marguarida dix que no les prenguesen fins fos fora d'allí, emperò que les metesen en procés. E hoy ell testimoni que dix que ella here anada ab aquelles a matar una minyonesa de Domingo de Soriguera. Y tantbé here ab elles la muller de [Pere Crac].

E hoy ell testimoni que après la scrutava Fierro y Bonsom, y dix

les mateixes rahons. E que tantbé here stada a matar hun minyó de Salvador de Freixa, ab aquelles mateixas.

E ells li digueren si n'e havia así en la vila ningunes bruixes. E ella dix que hoc.

Y ells li digueren qui heren. E ella bé dix que na Bortolona, y la muller de y na Calderona.

E ells digueren com ho sabia. E ella los dix que perquè hun dia se trobaren totes, e elles li demanaren què havien fet elles. E ella dix que no havien fet res. E elles digueren que sí havien fet elles, que havien mort hun bell minyó en cassa d'en Argullós.

E demanaren-li si y here stada ella. E ella los dix que no, sinó que les de la vila ho havien fet.

E Fierro li demanà si here stada al boch de Biterna. E ella li dix que no sinó al pla de Sterri ab totes les del solà d'Envin y ab les de Ballera y les de así.

E lo dit Fierro li demanà si lo y havia fet lo boch de Biterna. E ella dix que no pas a ella, sinó que la bufava al cul e donava-ls cinquanta diners a cada una.

E Fierro li deye com ho havia après. E ella dix que li havien donat de lo [ungüent], y que li havien untat la spatla squerra. E digueren: "Pich sobre fulla, vage allà hon me vulla". E [après] anaren. E dix que quant anaren a Robió, anaren en ayre, y que una cosa negra anave davant y obria les portes.

E axí agueren moltes rahons que serien largues de contar. Y creu ell testimoni que ella mateixa [46v] ho dirà. E de algun temps ensà la gent se guardava d'ella per la fama de bruixa que tenie.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

Dicta die et loco

Bernadinus Archalis, ville de Vilamuro, testis qui iuravit et cetera.

Et primo fuit interrogatus si sab ell testimoni que na Marguairida Guitarda sie persona malèfica, bruixa ni metzinera, ni que haie comesos fets ni exercits deguns actes ni crims de homicidi ni de metziners ni altres qualsevol actes o crims facinorosos, que de tot lo que ell testimoni hi sàpie, haie vist ni hoyt dir,

digue la veritat.

Et dixit que no sab ninguna cossa d'ella sinó per lo que a hoyt dir a molts, que la tenen en sospita de bruixa. E tantbé per lo que la dita Marguarida li dix ahir. La qual li dix que hun dia ella anà a cassa de Bernat Muntaner de Soriguera, e trobà la muller del dit Bernat que feya certes medecines en hun topí. E que la dita dona no la veu fins a tant ella li fonch de prop, perquè li stava d'esquena. E vent ella lo potatge que feya, dix- li per a què here bo. E la dita muller de Muntaner digué a la dita Marguarida que si ella en volia apendre, que ella li mostraria per a què here bo. E la dita Guitarda prometé-li que ella fóra contenta de apendre'n. E la dita Muntanera li dix que per al dijous vinent havien de comensar. E axí ella anà a cassa de na Guitarda lo dijous. E partiren de nit e anaren a Soriguera e prengueren hun minyó o minyonesa d'en Domingo e'l portaren a la cuyna. E na Bernadeta prengué una ditada del potatge aquel y untà-li'n de sobre lo [malic], y altra ditada que li'n meté en la bocha. E tornaren-lo al lit e se'n tornaren.

E tantbé li ha dit la dita Marguarida que és stada en companyia de dita dona a cassa d'en Argullós. E feren-lo semblant de hun fill de Johan Argullós.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

<Interrogatori de l'acusada> Deposició de la bruixa

Die et anno predictis in dicto loco.

Margarita, uxor Joannis Guitart, loci de Legunes, testis qui iuravit in facto alieno, in facto vero proprio absque iuramento dicere et deponere omnimodam veritatem quam sciat in [49r] et super hiis de quibus interrogabatur.

Et primo fuit interrogata per quina causa stà pressa ella deposant en la present torre de Vilamur.

Et dixit que la han presa perquè deyen que ere bruixa y meztinera, y perquè han dit que ella deposant ha flastomat hun parell de bous.

Interrogata per quina causa fogí ella deposant y se n'anà, e

enaprés és tornada de amagat y la han trobada amagada en hun paller cuberta de palla.

Et dixit que mossèn Lesuy li vingué dient com la vila se here aplegada per voler-la pendre, e que se n'anàs en Bellera entre los seus.

Interrogata per què donch tornà ella deposant.

Et dixit que hun jermà seu que's diu Johan de Rogero, que stà en Bohí, a Tahull, li dix que se'n tornàs y que se'n fes neta. Perquè ella deposant li dix que la acusaven per bruixa.

Interrogata quants dies stigué ella deposant amaguada en lo seu paller [après que fou] tornada, ni qui li portava a mengar.

Et dixit que no y stigué sinó huyt jorns amagada, que li portava a mengar Catharina sa filla. E ella deposant li dix a sa filla que li fes venir a mossèn Lesuy o a Fierro [a parlar] ab ella.

Interrogata per què ella deposant com tornà no se n'anà a sa cassa.

Et dixit que volia primer saber ab sos amichs si se n'hiria a [Aguiror o a qualche villa] perquè no la poguessen pendre.

Interrogata quines coses o metzines havia ella deposant mes-ses en hun nap que la muller de Matheu Conilo havia pres del seu foch y ella deposant lo y donà; lo qual nap après que l'hagué mengat la prengué tant de mal que cuydà morir; y li donaren cendra ab oli e lançà totes les metzines.

Et dixit que bé li donà hun nap, perhò que no y posà ella deposant res.

Interrogata en quina manera féu ella deposant [mal] a hun jermà de Pere [Aleu], lo qual morí; e una dona digué que ella y havia tengudes les mans.

Et dixit que no li ha [donat] res que mal li haia fet.

Interrogata per què donchs la muller d'en Aleu digué a ella deposant que ella lo havia mort.

Et dixit que ella li dix que mentia per mig de la barba.

Interrogata quin mal féu ella deposant a hun fillet de na Aleua, lo qual ella deposant portava hun dia al coll de dafora y enaprés vingué mal al xich, que cuydà morir.

Et dixit que no y sab res.

Interrogata quines metzines havie messes ella [deposant] en una nou, la qual donà a una filla de Bernat Cortal, la qual en haver-la trenquada la donà a mengar a una xiqua que tenie. E en haver-la mengada li vingué tant de mal que li hagueren a dar [52r] cendra ab olli y lançà [±4] una farrada de colres y [tothom] deye que heren metzines. E trameteren per ella y no y volgué venir fins que mossèn hi anà.

Et dixit que no és veritat.

Interrogata què possà ella deposant a les girades de crespells que donà hun dia a la muller de Cortal, que venie de l'aygua.

Et dixit que no li n'ha donats ni y ha posat res.

Interrogata com ho pot neguar ella deposant que no·ls hi donàs si abans de donar- los-hi demanà a·n Cortal a hon here sa muller, y ell dix que a la font, y ella deposant anà-y y encontrà-la que portava una collada d'aygua, y li dix: "Aveu aquests crespells que vós que sou prenyada en deveu tenir desig". Y ella va les pendre, y quant [fonch] a cassa, son marit [va] pendre los crespells y lançà·ls en la [ramota] de cassa, e hun gat mengà'n y en lo matí va ésser mort.

Et dixit que no·ls hi ha donats ni·ls hi vol haver dats, y tot és mentida.

Interrogata si·s barallà ella deposant ab la muller d'en Cortal sobre huna xicha. Et dixit que no.

Interrogata quin mal féu ella deposant a hun fill del dit Cortal ni que li donà, que stant per morir, ella deposant hi anà y féu-li salut y guarí.

Et dixit que no li n'ha fet ni y és stada, sinó a hun fill d'en Aleu que se'ls cuydà morir de mal d'ull.

Interrogata quin és lo mal d'ull.

Et dixit que algú que és bell, vindrà los aucells o persones y ficar-li hun mal d'ull. E ella deposant fa-y horació d'aquesta manera: "Tal qui t'a hullprés, cor hi lengua, qui te'n millorarà, del Pare y del Fill y del Sant Sperit, si Déu plaurà; si·n prengist a lo matí, valgue-te Déu y sant Martí; si·n prenguist a ora [nona], valgue-te Déu y santa Coloma; si·n prenguist al migdia, valgua-te Déu y santa Maria; si·n prenguist a lo vespre, valgue- te Déu

y mossèn sent Matheu”.

Interrogata com se barallà ella testimoni ab sa jermana y ella deye que havia agut una criatura, e la dita sa jermana li dix que més mal tenie ella que here bruixa.

Et dixit que ella va-lo-y dir per fallonia, y ella deposant a ella.

Interrogata quins mals ha fets ella deposant ab d'altres males dones ab art de bruixeries, ni com ho ha après ella deposant.

Et dixit que bé ha quatre anys que ella deposant anà a cassa de na Bernadeta, muller de Bernat Muntaner de Soriguera. E entrant en cassa va veure que na Bernadeta tenie hun topí en les mans. Y ella deposant anà-y gentilment, que no la va veure fins que fonch [prop] d'ella, que la tirà per la roba. Y la dita Bernadeta menava lo topí ab una staqua. E ella deposant li dix: “Què és axò?”. E ella li dix que huns engüaents, e si'n volia apendre. E ella testimoni dix que segons lo offici que fes, que ella n'apendria. E la dita Bernadeta li dix que si'n volia anar ab ella de nit. E ella [55r] dix que segons s'i trobassa, que ella n'apendria. E en lo dijous vinent la dita Bernadeta vingé a sa cassa de nit, quant tothom fonch colguat, [e li] dix que si la volia [haguntar], que lavors here hora. Y ella testimoni fonch contenta. Y van-se despullar e la dita Bernadeta va-la untar ab hun engüent negrot [y untà-li'n] les exelles y la spatla squerra. E la dita Bernadeta [senyàs] en la mà squerra e [digué]: “Pich sobre fulla, vage allà hon me vulla” E tantbé ella ho va dir. E anaren-ne en ayre ab [dues] altres dones que ella deposant no coneixia. E anaren a Soriguera a cassa de Domingo. E na Bernadeta va traure una minyonesa del lit y va-la portar al foch. Y elles totes staven al foch. E va pendre una ditada de l'engüent del topí y va-li'n metre en la bocha y a la bocha del cor. E tornà-lo-y al lit. E axí se n'anaren totes a ses casses.

Interrogata a hon se departiren totes.

Et dixit que endret de la font de Soriguera.

Interrogata com entrà en la cassa del dit Domingo. Et dixit que per una forrella gran que ha en la cassa.

Interrogata quins altres mals ha fets ella deposant [ab] mals arts.

Et dixit que na Bernadeta la va demanar que anasen a cassa de [Argullós] a Vilamur, per fer mal. E axí se untaren axí com l'altra vegada y [anaren]. E na Bernadeta va entrar en cassa y tragué lo minyó [56v] del lit. No sab si here del lit de la cuyna o del de part [±4], y tragué·l al porxo. E axí com lo altre, va·l strényer y donà-li del engüaent. E ja la dita Bernadeta li dix que stava hun poch malalt lo xich. Y ella dix que l'anasen acabar de guarir, volent dir que·l matasen. E axí se'n tornaren. E quant fonch a cassa dix ella deposant que no·n volia usar pus, y que la·n tragués. E axí hun divendres de matí, na Bernadeta vingué a Legunes y anaren a la sglésia, y féu-la senyar, y digué que e [digué]: "Pich sobre fulla, vage allà hon me vulla" subratllat. renegava lo Diable y prengué a Nostre Senyor per pare¹⁷. E abans quant na Bernadeta li volgué mostrar lo offici de bruixa, li va fer dir que renegava a Déu y preníe lo Diable per senyor¹⁸. Emperò que ella deposant no n'ha usat sinó tres setmanes. Detestabile facinus a quo nos liberet Deus trinus et unus per suam inefabili misericordiam. Ffuit sibi lectum et perseveravit

<Publicació del sumari i termini per a la defensa>

Post modum vero dicta et eadem die et hora quasi secunda post meridiem et anno iamdicto a Nativitate Domini Millesimo Quingentesimo Sextodecimo, coram iamdicto magnifico domino procuratore, comparuit dictus fisci procurator qui obtulit et presentavit quandam papiri cedula tenoris sequentis. Quia ex contentis in hanc inquisitione, plene constat Marguaritam uxorem Joannis Guitart graviter delinquisse, petit fisci procurator ad condiguam penam sub eundam condempnari, et si opus fuerit, de tormentis provideri. Fisci iuribus semper salvis. Et dictus magnificus dominus procurator, de consilio sui magnifici iudicis ordinarii, habita inquisicione pro publicata et concessa de eadem copia dicte Marguarite Guitarda delate, et licencia pro advocato et procuratore eadem ad dandas atque probandas [eius] suas deffensiones, tres dies assignat.

Mandatis predicta intimari e notificari dicte Marguarite Guitarda.

Que fuerunt intimata et notificata dicta et eadem [59r] die et hora tertia post meridiem vel inde circha dicte Marguarite Guitarda personaliter reperte intus turrim dicte ville per me dictum notarium et scribam.

<Fi de la defensa i petició de sentència>

Ceterum vero die lune, que computabatur nona die mensis junii, anno iamdicto a Nativitate Domini Millesimo Quingentesimo Sextodecimo, coram iamdicto domino procuratore [59v] comparuit fisci procurator, qui dicto domino procuratori obtulit et presentavit cedula[m] quandam tenoris sequentis.

Quia dilacio dicta Marguarita Guitarda ad suas offerendas et probandas deffensiones

iamfluxa est, pro tanto cum constat de maleficiis de quibus dicta Guitarda inculpata est, petit et requirit, magna cum instantia dictus fisci procurator, sentenciari et declarari et dictam Marguaritam Guitardam in penis pro dictis maleficiis ab ea commissis a iure statutis sentenciali[ter] condempnari, et si opus fuerit de tormentis provideri. Fisci iuribus semper salvis.

Et dictus dominus procurator, de consilio sui magnifici iudicis ordinarii, habitis defensionibus pro publicatis et concessa de eis copia utrique parti, assignat ad audiendam sentenciam seu debitam provisione ad crastinum diem.

Mandatis predicta intimari et notificari utrique parti.

Que fuerunt intimata et notificata dicta et eadem et hora quasi septima ante meridiem et eiusdem diei dicte Marguarite Guitarda [per] procurator fisci [presente dictumque scribam].

Denique vero die martis, intitulata decima predicta mensis junii et anno iamdicto a Nativitate Domini Millesimo Quingentesimo Septodecimo, dictus magnificus iudex prorrogavit dictam sentenciam seu provisionem ad diem lune proxime.

<Sentència interlocutòria de turments>

Jhesus

Et iudex, visa inquisitione eiusque publicatione, visis deffensionibus et publicatione ipsarum, attentis probacionibus de iudiciis contra Marguaritam, uxorem Joannis Guitart loci de Legunes, delatam, ex processum inquisitionis apparentibus, interloquendo providet [62r] ac declarat locum esse torture ipsamque Marguaritam Guitarda torquendam esse ut ex ipsius ore veritas eruatur.

Lata et sentencialiter promulgata fuit preinserta interlocutoria sententia seu declaracio per dictum magnificum dominum Salvatorem Tragó, iudicem ordinarium, et per me dictum de infrascriptum lecta et publicata, sedentem pro tribunali intus turrim ville de Vilamuro, more iudicis recte iudicantis, die lune XVI mensis junii anno iamdicto a Nativitate Domini Millesimo Quingentesimo Septodecimo et hora vero octava ante meridiem eiusdem diei, presentis etiam pro testibus Bernardino Archalís, Petro Gannau et Anthonius Tartera, omnes ville de Vilamuro, ad hec vocatis specialiter et assumptis.

<Inventari dels béns de la delada>

Denique vero intitulata decima octava predictoris mensis et anni, ad instanciam et requisicionis dicti fisci procuratoris et ex provisione dicti magnifici iudicis ordinarii fuit factum presens inventarium de bonis dicte Marguarite Guitarda delate, presente me, Petro Pedrolo nothario et scribe, et presentibus etiam pro testibus honorabilis Anthonio Fierro, baiulo ville et vallis de Vilamuro, et Bernardo Cortal loci de Legunes [±4] ut sequitur.

Et primo la cassa que stà en lo dit loch de Legunes, affronte ab en Bosch y ab n'Aléu, en la qual foren trobades les coses següents:

Primo una olla de coure Item tres calderes d'aram Item dues farrades

Item dos o tres lits de roba Item sis fanques de blat Let ametles
Item dos parells de bous

Item dues vaques ab dos vadells

Item una egua ab hun asse

Item cent ovelles y cinquanta borrechs

Item VI caps de vaques que té a parceria a Anchs y a Soriguera

Item XXX ovelles a parceria a Freixa

Item XVIII o XX cabres

Item algunes

Nulla alia bona.

Quequidem bona dictus Joannes Guitart promissi tenere iuxta comanda, promittens <et> faciens quodcumque requisitus fuerit restituere in posse domini Ducis seu a quocumque officiali dicti domini iamdicte Ducis nomine sui. Et pro hiis obligavit personam et omnia eius bona [etcetera, renunciat etcetera].

Testes videtur supra.

<Commutació del turment pel simple interrogatori>

In super vero die sabbati intitulata decima nona, mensis iulii, anno iamdicto a Nativitate Domini Millesimo Quingentesimo Sextodecimo, dictus magnificus dominus procurator, de consilio sui magnifici iudicis ordinarii, attento quod dicta Marguarita Guitarda est infirma in dictis carceribus ubi detinetur capta, et erit periculum in tortura, propterea fuit provisum quod non torquetur [65v] postquam confessa fuit delictis, sed per nothario reinterrogetur de delictis et maleficiis per eam perpetratis.

Die XX predicti mensis julii anno predicto

Margarita Guitarda, testis que iuravit in facto alieno in facto vero proprio absque iuramento dicere veritatem et cetera.

Et primo fuit interrogata quins altres mals ha fets ella depositant ab mals arts o ab art de bruixeries, ni en companyia de qui, ni quant temps ha usat de l'offici.

Et dixit que ja ha dit que no n'ha usat sinó dues vegades. La huna com ha dit a Soriguera, a una minyonesa de Domingo. Y l'altra a Vilamur, a hun minyó d'en Argullós.

Interrogata qui foren ab ella testimoni depositant a fer los dits mals.

Et dixit que na Bernadeta y na Cortala la vella de Vilamur, y ella deposant, y Catherina de Calderó, y Marguarida de [Bertoló] de Vilamur. E enquera se recorde que quant foren a matar lo fill d'en Argullós, li dix que ella havia donat guatirrons a la filla d'en Fierro de Vilamur ab sarmeyes, y que havia mort hun minyó d'en Vilar de la Vila. E més se recorde que és stada ella deposant ab na Bernadeta y na Cortala al clot de Coma Farrera, y lançaren unes pólvores que na Bernadeta portava, y aquí mateix vingué gran mal temps de pedra y de tempesta que féu molt mal.

Interrogata de què heren les pólvores. Et dixit que no sab de què heren.

Interrogata com entraven en les quases per a fer dits mals.

Et dixit que lo Diable o lo boch anava davant elles en forma de hun gat negre, y obria les portes y elles entraven.

Ffuit sibi lectum et perseveravit

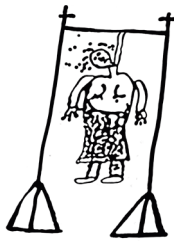
<Provisió de sentència definitiva>

Posterea vero die lune, hora fere quinta ante meridie, que computabatur vicesima prima predictorum mensis et anni, dictus dominus iudex ordinarius, instante, petente et requirente dicto fisci procuratore, publicavit et publicari iussit eidem Marguarite suas deffensiones. Et dictis deffensionibus habitis pro publicatis, asignavit eidem Marguarite Guitarda [68r] ad audiendam diffinitivam sentenciam horam decimam ante meridiem eiusdem diei cum continuacione [dierum atque horarum].

Mandavit predicta intimari et notificari dicte Marguarite.

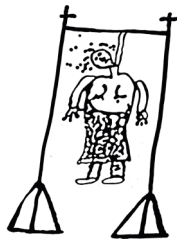
Que fuerunt intimata et notificata incontinenti et eadem fere momento eidem Marguarite personaliter intus turrim reperte per me dictum notharium et scribam.

Castell. P. *Orígens i evolució de la cacera de bruixes a Catalunya* (segles XV-XVI). Tesi. Universitat de Barcelona. 2013.

Itinerant Feminist

Dibuix de la macabra agonia de Francina Redorta penjada a la forca i mig despullada. 1616. És l'únic dibuix que es conserva d'una bruixa catalana.

Olga Olivera-Tabeni. Una florista desobedient, 2019. Amb la col.laboració del Centre d'Art la Panera de Lleida, el CAN de Farrera i el CDAN d'Osca.